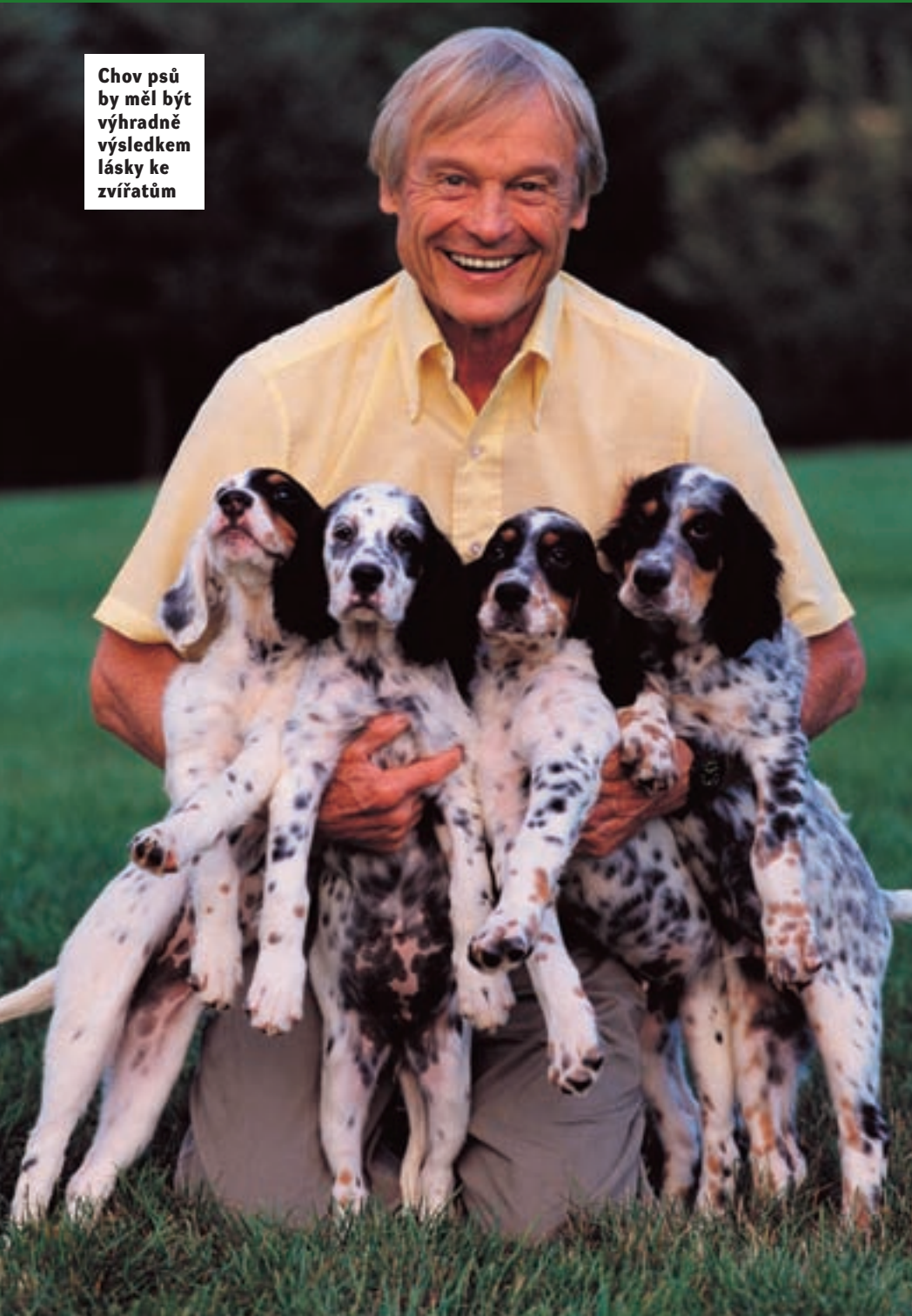

Chov psů by měl být výhradně výsledkem lásky ke zvířatům

Chovat úspěšně

Řada majitelů psů si nepochybně pohrává s myšlenkou postarat se o to, aby měl jejich pes potomky. Aby toto přání přineslo později očekávané výsledky a úspěchy, ve které chovatelé doufají, chci v tomto seriálu předat majitelům psů, kteří uvažují vážně o chovu, své poznatky a zkušenosti poradce chovu a dlouholetého chovatele.

Na první pohled se zdá, že to vlastně není ani nic těžkého. Jednoduše si najdeme psa pro svoji fenu - a zbytek necháme na přírodě. To by mohlo platit možná o nepromyšleném krytí, ale o chovu psů v takovém případě skutečně hovořit nelze. Protože chov psů nezačíná s pořízením zvířete. O chovu psů je třeba přemýšlet již dlouho předem!

Proč chtějí lidé chovat?

Jen proto, aby skutečně jednou viděli roztomilé potomky svého psa? Chov psů by měl být výhradně výsledkem lásky ke zvířatům. Měli bychom se pokoušet zlepšit pozitivní vlastnosti plemene - a na druhou stranu bychom se měli pokoušet omezovat negativní vlastnosti jako například typická dědičná onemocnění.

Máme dostatek místa?

Vždy se může stát, že na svět přijde takový počet štěňat, v jaký jsme ani nedoufali. Štěňata porostou - a pokud pro ně nenajdeme vhodného kupce, mohla by nám doma zůstat hotová smečka psů - nebo je budeme muset prodávat bez možnosti výběru skutečných zájemců každému, kdo zazvoní u dveří. Dobrý chovatel ovšem cítí zodpovědnost za všechna štěňata, která přijdou na svět jako výsledek jeho rozhodnutí. Život psa může trvat i více než deset let. Máme k tomu dostatek finančních prostředků? Čistokrevní psi jsou většinou velmi drazí. Chovatel musí mít k dispozici vhodnou porodní bednu, za vlastní akt krytí se platí poplatek, březí fena potřebuje zvlášť kvalitní krmivo, můžeme očekávat výdaje za veterináře před porodem, během něj i po narození štěňat. Očkování, několikeré odčervení, musíme požádat o průkazy původu, veškeré administrativní úkony související s chovem psů podléhají poplatkům atd.

Základní znalosti genetiky

Chceme-li zlepšovat vlastnosti plemene, musíme mít alespoň základní znalosti o genetice. Genetice odhalila zákonitosti o dědičnosti fyzických i duševních vlastností. Nejdříve dochází k dělení buněk u matky i u otce. Ve varlatech a vaječnicích vznikají pohlavní buňky redukčním dělením. Tyto nově vzniklé buňky mají jen jednu sadu chromozomů. Jakmile dojde

Základy odpovědného chovu psů

k oplodnění vajíčka spermií, vznikne nová sada chromozomů - polovinu této sady tvoří genetická informace od matky a druhá polovina pochází od otce.

Na chromozomech zaujímají svá místa geny a ty jsou takzvanými nosiči informací - rozhodují o barvě srsti, o pohlaví, vnějších tělesných znacích i povahových vlastnostech.

V chromozomech zaujímá stejné místo většinou několik genů - těm se pak říká alely. U genů rozlišujeme mezi dominantními a recesivními geny. Jestliže některý gen potlačuje účinky druhého genu stejné alely, říkáme mu dominantní gen, zatímco gen, jehož účinky jsou potlačeny, se nazývá recesivní gen.

Pohlaví štěňat

Pokud jde o pohlaví štěňat - to ovlivňuje otec. Ten totiž přináší chromozomy X a Y, zatímco fena nese dva chromozomy X. Při dělení vytvářejí tyto chromozomy celkem čtyři chromatidy, které se při oplodnění opět spojují - a výsledkem jsou v jedné buňce opět chromozomy XX nebo XY. Uvedené buňky se nyní dále mnohokrát dělí - nakonec se z nich vyvine nové štěně.

Výběr chovných psů

Výběr rodičů je obtížný, protože ani zdaleka nestačí podívat se jen na to, jaké barvy je pes, jaké barvy je fena a jaké vykazují obě zvířata povahové vlastnosti. Podstatně podrobněji bychom se totiž měli podívat také na jejich sourozence ze stejného vrhu. Jestliže se nám tato zvířata jeví jako odpovídající a jestliže splňují naše chovatelské cíle, měli bychom si obstarat informace o předcích obou nastávajících rodičů a ověřit si, zda se v blízkém příbuzenstvu nevyskytlo dědičné onemocnění, chybné barvy, nemoci, chybné tělesné znaky a vady v povaze. U feny a u psa je třeba sledit i pozitivní aspekty.

Mutace

Bohužel platí, že ne vždy si můžeme být jisti, že jsme našli vhodného partnera, protože příroda vymyslela ještě další věc: evoluci. Evoluce znamená pokrok, určitý způsob selekce, jež umožňuje vznik nových druhů a staré druhy, které se již nedovedou přizpůsobit, vyřazuje.

Ideální předpoklady: prostorný výběh pro psy na zahradě

Jednou z cest variability je mutace. Mutace způsobuje, že geny během času mění své účinky. Pak může některé štěně vykazovat nezvyklé tělesné znaky. Příliš krátké nebo příliš dlouhé nohy, příliš krátkou nebo příliš dlouhou srst. Pak jsou ovšem dvě možnosti: buď považujeme takové spojení za nežádoucí a máme radost z jiných pozitivních výsledků vrhu (protože štěňata se těší skvělému zdraví nebo jsou to nesmírně milé bytosti), nebo se pokusíme mutanta později použít k chovu, aby sloužil jako základ nového plemene. Mutacemi vznikají ovšem také nežádoucí účinky genů - například nemoci, chybné barvy nebo vnější deformace. To by ovšem mohlo

Chovatel by se měl snažit výběrem chovných psů zlepšovat vlastnosti plemene

způsobit, že by se chov vydal fatálním směrem - a postižení psi se proto nepřípouštějí k chovu, aby se předešlo vzniku anomálií. Bohužel existují někteří masoví množitelé psů, kteří se nad působením genů vůbec nezamýšlejí. Na denním pořádku je příbuzenská plemenitba. Následkem příbuzenské plemenitby se vadné geny plynule předávají potomstvu - neexistuje žádná možnost jak uniknout anomáliím - a dříve či později následuje vyhynutí. Defektní geny by bylo možné vyrovnat jedině za použití partnera, který tyto vadné geny ještě nemá a který proto není ani jejich přenašečem. Pro chov má proto velký význam uchovat plemenům genetickou pestrost, aby bylo možné účinně působit proti vadným genům, ale aby současně zůstaly zachovány jiné geny, které jsou žádoucí, ale které mohou být eventuálně spojeny s vadnými geny. V chovu jde často o uskutečnění představ o kráse psů. Zdraví bývá mnohdy v pozadí zájmu. Silná a robustní zvířata bývají vyřazena, protože neodpovídají ideálu výstavního psa. Jiná zvířata, která sice odpovídají představám člověka o psí kráse, ale která přenášejí vlohly pro dědičné onemocnění, se bez problémů používají v chovu. Ještě před několika lety by to nebylo možné, protože takto postižení psi by bez dnešního stavu moderní medicíny vůbec nemohli přežít. ■

Pokračování příště.

Porodní bedna s vyhřívací lampou a několika štěňaty labradorského retrívrů